**Ympäristöministeriö**
**Luontoympäristöosasto**
**Pirkko Isoviita**

**Eduskunnan ympäristövaliokunta**
**16.5.2018**

**JTS 2019-2022, VNS 1/2018 vp**
**Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien rahoitus**

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikkö (JHT) vastaa Suomen kansallispuistojen ja muun luonnonsuojelualueverkoston hoidosta ja käytöstä valtion mailla sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden hoidosta. Yksikkö vastaa luontotyyppi- ja lajisuojelusta hoidossaan olevilla alueilla ja pääosasta Suomen Natura 2000 -alueverkostoa. Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden vaaliminen on kasvava tehtävä. Luonnonsuojelutehtävien osalta Metsähallitus toimii ympäristöministeriön tulosohjauksessa ja pääosa rahoituksesta tulee ympäristöministeriön pääluokan kautta.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien yksikön kokonaismenot ovat olleet viime vuosina 60 - 65 milj. euroa vuosittain. Ympäristöministeriön (35.10.52) ja maa-ja metsätalousministeriön (30.64.50) budjettirahoitus kattaa menoista noin 70 %. Tulorahoitus on ollut noin 15 %. EU-rahoituksen osuus on ollut kasvussa ollen 7 % vuonna 2017.

Ympäristöministeriön pääluokan rahoituksen käyttö on ollut Metsähallituksessa viime vuosina 34 - 38 milj. euron tasolla, kun JTS 2019 - 2022 sisältämä kehystaso on 29 - 30 milj. euroa. Tasoero johtuu siitä, että aina vuodesta 2014 alkaen Metsähallituksen käytössä on ollut poikkeuksellisen isot erillismäärärahat liittyen muun muassa Museovirastolta ja puolustusministeriöltä Metsähallituksen Luontopalveluille siirrettyjen alueiden kunnostuksiin. Uusien kansallispuistojen perustamiseen on saatu hankerahoitusta. Nykyisen hallituskauden alkaessa osoitettiin lisäksi Metsähallitukselle 8 milj. euroa luonnonsuojelualueiden kiinteistönhallinnan ja suunnittelun menoihin sekä kärkihankevaroja Hossan kansallispuiston perustamiseen. Matkailu 4.0 kärkihankkeen rahoitus ajoittuu vuosille 2018 - 2019. Huhtikuussa 2018 tehtyyn kehyspäätökseen ei erityisiä hankekohtaisia määrärahoja sisälly lukuun ottamatta Inarissa sijaitsevan Saamelaismuseo ja luontokeskus Siidan rakennushanketta, jonka rahoitusta sisältyy vuoden 2020 kehykseen.

**Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien tavoitteet**

Yli puolet luonnonsuojelun rahoituksesta käytetään luonnon virkistyskäytön palveluiden parantamiseen ja ylläpitoon ja kävijöiden muihin palveluihin. Suosituimmat matkailualueet sijaitsevat yleisesti lähellä näyttäviä luontoalueita. Kansallispuistostatus on matkailijoille kansainvälinen tae vetovoimaisesta suojellusta luontoympäristöstä, jossa on hyvät palvelut. Kansallispuistojen ja muiden virkistyskäytössä olevien kohteiden kävijämäärät kasvoivat voimakkaasti edelleen vuonna 2017 ja rahoituksen riittävyyden kannalta on tarpeen tarkkaan priorisoida vuosittaiset työkohteet. Toimilla on merkittävä myönteinen vaikutus matkailuelinkeinon edellytyksiin samoin kuin paikallistalouteen ja työllisyyteen.

Vuosina 2018 - 2019 Metsähallitus toteuttaa hallituksen kärkihanketta Matkailu 4.0 luontomatkailun osalta. Hankkeen rahoitusta kohdistetaan suojelualueiden palvelutason parantamiseen, matkailumarkkinointiin ja luontomatkailua tukevien digitaalisten palvelujen, kuten luontoon.fi ja retkikartta.fi, parantamiseen. Matkailun edistämisen ohella parantuneet palvelut ovat luonnollisesti kaikkien retkeilijöiden ja virkistyskäyttäjien käytettävissä. Metsähallituksen osuus Matkailu 4.0 -kärkihankkeen rahoituksesta on 3,97 milj. euroa kahden vuoden aikana ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön pääluokassa.

Kävijämäärien ja matkailutoiminnan lisääntymisen ohessa Metsähallituksen tulee jatkossa panostaa virkistyskäytön ja matkailun ekologisen ja sosiaalisen kestävyyden seurantaan, raportointiin ja mahdollisiin korjaaviin toimenpiteisiin.

Luonnonsuojelualueiden yleisöpalveluiden rinnalla on panostettava muihin keskeisiin julkisille hallintotehtäville asetettuihin vaikuttavuustavoitteisiin kuten lajien ja luontotyyppien suotuisan suojelutason edistämiseen ja luonnonsuojelualueiden ja Natura 2000 -verkoston tilan parantamiseen. Tehtävät liittyvät oleelliselta osin sekä EU:n tasolla että globaalisti asetettuihin tavoitteisiin luonnon monimuotoisuuden köyhtymisen pysäyttämisestä sekä luontotyyppien ja lajien suotuisan suojelutason saavuttamisesta. Metsähallituksen luonnonsuojelutoimilla on keskeinen osuus tavoitteen saavuttamisessa.

Strategisen kulttuurihistoriallisen varallisuuden arvo pyritään pitämään vähintään nykyisellä tasollaan. Tilaa on voitu parantaa Museoviraston kohteiden hallinnansiirtoon (2014) tarkoitetun erillisrahoituksen ja siihen yhdistetyn hankerahoituksen avulla. Samalla historiakohteiden kävijäpalveluita ja tunnettavuutta on parannettu.

**Rahoituksen riittävyys**

Metsähallitus on laatinut olemassa oleva rakennetun omaisuuden osalta kunnossapitoon ja korjauksiin keskittyvän korjausvelkalaskelman ja päätynyt varsin mittavaan resurssitarpeeseen lähivuosikymmenen kuluessa. Samanaikaisesti muun muassa uudet kansallispuistot ja lisääntyvä luonnon virkistyskäyttö ja luontomatkailu edellyttävät uusien käyttökohteiden avaamista ja rakenteiden tekemistä. Laskelma antaa hyvän kokonaiskuvan siitä, että viime vuosien panostuksesta huolimatta luonnonsuojelualueiden ylläpitoon liittyy varsin isot määrärahatarpeet myös jatkossa. Arviointia on kehitettävä siten, että tavoitetason osalta määritetään useampia vaihtoehtoja, jolloin on mahdollista hakea ratkaisua julkisen talouden liikkumavara huomioon ottaen. Tämä koskee erityisesti kulttuurihistoriallisesti arvokasta kiinteistövarallisuutta, joka ei aiemmin ole ollut kattavan ylläpitorahoituksen piirissä ja siten hoidon osalta kestävää rahoituspohjaa haetaan ensimmäistä kertaa sen jälkeen, kun omaisuutta on laajasti siirretty Metsähallituksen hallintaan. Osa alueista ja niiden rakenteista on aiemmin arvioitua huonommassa kunnossa.

Ympäristöministeriön kannalta on myös tärkeää, että rakennuksia ja rakenteita koskevan korjausvelkalaskelman käsittelyn yhteydessä muistetaan Metsähallituksen luonnonsuojelutehtävien muu tehtäväkenttä siten, että rahoitusta käsitellään kokonaisuutena. Luonnonsuojelualueiden tilan parantamisen ja laji- ja luontotyyppisuojelun osalta tulee tehdä vastaavat laskelmat hoitovelasta ja välttämättömistä rahoitustarpeista. Muun muassa lajien ja luontotyyppien suojelutoimet sekä elinympäristöjen ennallistaminen ja hoito nojaavat rahoituksen osalta tällä hetkellä merkittäviltä osin EU:n LIFE-rahaston rahoittamiin hankkeisiin.